

Samrådsredogörelse

Vindkraft, Projekt Rämman, Kungälv och Stenungsunds kommuner, Västra Götalands län.

MKB Bilaga 2

Kristina Appleby

Samrådsredogörelse -
Vindkraft, Projekt Rämna, Kungälv och Stenungsund kommun, Västra Götalands län
Kristina Appleby
Citera gärna ur skriften, men ange källa.
© Kristina Appleby och Tekniska verken Vind 2022

Grafisk form Familjen Pangea
www.tekniskaverken.se

Innehåll

Innehåll	3
Bilageförteckning	3
1 Inledning	4
2 Samrådets genomförande	4
2.1 Samråd med länsstyrelse och kommuner	4
2.2 Samråd med övriga myndigheter och vissa företag med infrastruktur i området	5
2.3 Samråd med fastighetsägare och allmänhet	5
2.4 Samråd med föreningar och organisationer	6
3 Sammanställning av synpunkter och yttranden	8
3.1 Synpunkter från länsstyrelse och kommuner	8
3.1.1 Länsstyrelsen i Västra Götaland	8
3.1.2 Kungälv kommun	9
3.1.3 Stenungsunds kommun	9
3.2 Synpunkter från övriga myndigheter och berörda företag	10
3.3 Synpunkter från fastighetsägare och allmänhet	12
3.3.1 Sammanställning av inkomna synpunkter	12
3.3.2 Samrådsförfarandet	14
3.3.3 Lokalisering, hushållning och andra hänsynsregler	14
3.3.4 Ljud	15
3.3.5 Hinderljus	15
3.3.6 Synbarhet och skuggor	15
3.3.7 Radiosignaler	16
3.3.8 Fråga kring fondering av medel	16
3.3.9 Påverkan på fastighetsvärden	16
3.4 Synpunkter från föreningar och organisationer	16

Bilageförteckning

MKB Bilaga 1.1	Samråd med kommuner och länsstyrelsen
MKB Bilaga 1.2	Samråd med övriga myndigheter och företag
MKB Bilaga 1.3	Samråd med allmänheten

1 Inledning

Tekniska verken i Linköping Vind AB (Tv Vind) undersöker möjligheterna att etablera en vindkraftspark vid Rämna, nordöst om Kode på gränsen mellan Kungälv och Stenungsunds kommuner. Antal vindkraftverk är 2 stycken och önskad totalhöjd är maximalt 200 meter.

I denna rapport redogörs för de samråd som har hållits inför denna ansökan samt de synpunkter och yttranden som inkommit under samrådsprocessen. Samråd utgör en del av arbetet med att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) och syftar till att miljökonsekvensbeskrivningen ska få rätt omfattning och detaljeringsgrad.

2 Samrådets genomförande

De planerade vindkraftverken vid Rämna hör till den typ av verksamhet som alltid ska antas medföra en betydande miljöpåverkan. Därför har avgränsningssamråd enligt Miljöbalken 6 kap 29-32 § genomförts (undersökningssamråd enligt Miljöbalken 6 kap 23-25 § utgår). I ett avgränsningssamråd ska samråd ske med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda.

Samråd har genomförts med Länsstyrelse och kommuner, med övriga myndigheter, berörda företag, föreningar och organisationer samt med enskilda särskilt berörda och allmänheten.

2.1 Samråd med länsstyrelse och kommuner

Samråd med länsstyrelse och kommuner inleddes genom kontakt med Länsstyrelsen i Västra Götaland den 4 mars 2021, med förfrågan om datum för ett samrådsmöte samt utskick av ett samrådsunderlag. Samma samrådsunderlag skickades även till Stenungsunds och Kungälv kommuner och ett gemensamt samrådsmöte med Länsstyrelsen och kommunerna hölls den 25 april 2021. Vid mötet deltog också markägare samt personal från Tv Vind. Samrådsunderlag och minnesanteckningar från mötet finns i Bilaga 1:1.

Efter mötet inkom myndigheterna med skriftliga yttranden:

- Länsstyrelsen i Västra Götaland inkom den 28 april 2021 med ett meddelande innehållande länsstyrelsernas synpunkter på innehållet i MKBn.
- Kungälv kommun skickade den 28 april 2021 in kommentarer via E-post.
- Stenungsunds kommun inkom med ett skriftligt samrådsyttrande den 4 juni 2021.

Innehåll i yttrandena och hur synpunkterna hanteras i projektet redogörs för nedan i avsnitt 3.

De inkomna skrivelserna finns i sin helhet i Bilaga 1:1

2.2 Samråd med övriga myndigheter och vissa företag med infrastruktur i området

Samråd med övriga myndigheter och vissa företag skedde genom remissförfrågningar under perioden april 2020 – juni 2021, samt till några ytterligare statliga myndigheter i augusti 2022. Tekniska verken valde ut myndigheter och företag utifrån vindkraftverkens möjliga påverkan på radiosignaler, lokal infrastruktur, flygverksamhet och övrig miljöpåverkan. Sammanställning av remissförfrågningar med berörda myndigheter och företag finns i Tabell 1.

Vindkraftverk kan ibland störa radiosignaler. Tekniska verken skickade därför remissförfrågningar till myndigheter och företag som har master för radio, TV och telefoni i närområdet. Detta gjordes utifrån i PTS (Post- och telestyrelsens) sammanställning av myndighet och företag med radiolänkstråk i närheten av vindkraftverkspositionerna.

Enligt LfV:s (Luftfartsverkets) flyghinderanalys från januari 2021 så är fyra flygplatsers luftrum berörda av vindkraftsprojektet; Såtenäs, Trollhättan/Vänersborg, Göteborg/Landvetter samt Göteborg/Säve. Remissförfrågan sändes till de berörda flygplatserna.

Försvarsmakten kontaktades i januari 2021, med en sk hinderremiss. Svar på hinderremissen inkom i september 2021. Samrådsförfrågan till Försvarsmakten skickades den 2 juni 2022.

Tabell 1. Myndigheter och infrastruktur företag som Tekniska verken skickade remissförfrågningar till för vindkraftsprojektet Rämna

Myndigheter	Företag
Försvarsmakten	3GIS
LFV (Luftfartsverket)	Ellevio
MSB (Myndigheten för samhällsberedskap)	Kungälv Energi
Naturvårdsverket	Net4Mobility
PTS (Post- och telestyrelsen)	Telenor
SGU (Sveriges geologiska undersökning)	TeliaSonera
Skogsstyrelsen	Teracom
Svenska kraftnät	Tre (Hi3G Access)
Trafikverket	
	Flygplatser
	Säve Flygplats
	Landvetters flygplats (Swedavia)
	Trollhättan- Vänersborgs flygplats
	Såtenäs

2.3 Samråd med fastighetsägare och allmänhet

En särskild inbjudan skickades till personer och företag/organisationer som bor eller äger en fastighet inom 3 km från den föreslagna vindkraftsparken. Utskicksområdets har markerats med blå linje i Figur 1 nedan. Brevet bifogas i Bilaga 1.3, och innehöll dels allmän information om projektet, dels en inbjudan öppet hus den 22 och 23 mars. I utskicket fanns också en länk till Tekniska verkens hemsida,

under vilken man kunde finna mer information om projektet, samt lämna skriftliga synpunkter till och med den 12 april 2022.

Figur 1 Område för särskild inbjudan till samråd

Annonsering om samråd inför tillståndsansökan skedde även i fyra tidningar, se Tabell 2. Annonsen berättade kortfattat om ärendet samt inbjöd till deltagande i samrådsmötet på Jörlandagården. Den hänvisade också till att mer information kunde hämtas på Tekniska verkens hemsida och att synpunkter också kunde lämnas skriftligen. Annonsen återfinns i **MKB Bilaga 1.3**.

Tabell 2 De tidningar där Tv Vind annonserade om samrådet. Annonsen fanns även publicerad digitalt

Tidning	Publicering av annons
Kungälv-Posten	2022-03-08 och 2022-03-11
Göteborgs-Posten	2022-03-08 och 2022-03-11
Lokaltidningen Stenungsund	2022-03-09 och 2022-03-12
Bohuslänningen	2022-03-08 och 2022-03-11

2.4 Samråd med föreningar och organisationer

Samråd med berörda föreningar och organisationer skedde under perioden mars - april 2022, och samordnades med allmänhetens samråd (se nedan). Samrådet innebar dels ett mötestillfälle med öppet hus och utställning, dels skriftlig information och möjlighet att lämna synpunkter via länk till hemsida.

Föreningarna bjöds in till öppet hus den 22 och 23 mars genom E-postutskick den 8 mars. I utskicket fanns också en länk till Tekniska verkens hemsida, under vilken

man kunde finna mer information om projektet, samt lämna skriftliga synpunkter till och med den 12 april 2022.

Urval av föreningar och organisationer för samråd gjordes utifrån granskning av de föreningsregister som återfinns på Kungälv och Stenungsunds kommuners webbplatser. Närbelägna föreningar och organisationer med intressen i någon av följande kategorier valdes ut för samråd:

- natur (exempelvis fåglar)
- lokalt kulturliv och lokal historia
- friluftsliv (exempelvis jakt, ridning och skidor)
- lokala flygklubbar

Tabell 3 Föreningar och organisationer som Tekniska verken skickade remissförfrågningar till för vindkraftsprojektet Rämna

Förening/organisation
Friluftsförbundet
Stenungsunds Scoutkår
Stenungsunds Klätterklubb
Stenungsunds Orienteringsklubb
CK Sundet
Hällungens Fritidsförening
Jörlanda Ideella Bygdegårdsförening
Jörlanda och Stora Höga Hembygdsförening
JÄGAREFÖRBUNDET KUNGÄLV-STENUNGSUND
Kungälv cykelklubb
Kode träningsklubb
Team Kungälv MTB
Kungälv Orienteringsklubb
Bohusläns Ornitologiska Förening
Stenungsund naturskyddsförening
Kungälv naturskyddsförening
Kode scoutkår

3 Sammanställning av synpunkter och yttranden

3.1 Synpunkter från länsstyrelse och kommuner

3.1.1 Länsstyrelsen i Västra Götaland

Länsstyrelsens yttrande finns i sin helhet i bilaga 1.1 och är relativt omfattande. Det innehåller de aspekter som Länsstyrelsen anser är särskilt viktiga att behandla i MKBn, sorterade under de rubriker som finns i tabellen nedan. De flesta av Länsstyrelsens synpunkter ligger inom ramen för vad som normalt ingår i en MKB för vindkraftverk, och flera följer direkt av lagstiftningen. Dessa kommer att behandlas i MKBn och de kommenteras bara kort i tabellen. Några av synpunkterna har vi dock valt att kommentera utförligare.

Rubrik	Kommentar
Allmänt	Punkterna kommer att beaktas i MKBn.
Planer	Punkterna kommer att beaktas i MKBn.
Buller och skuggor	<p>Punkterna kommer att behandlas i MKBn med buller och skuggberäkningar enligt länsstyrelsens önskemål. Det delvis raserade hus som finns inom fastigheten Kungälv Törresröd 1:9 är inte en bostad. Till ansökningshandlingarna kommer att bifogas utdrag ur fastighetsregistret, där det framgår att det inga finns några bostäder inom fastigheten.</p> <p>För krossning av berg kommer eventuellt en mobil kross eventuellt att användas under några veckor. Denna typ av verksamhet är normalt inte tillståndspliktig, men kan vara anmälningspliktig enligt Miljöprovingsförordningen 4 kap 6 §, om krossningen pågår i mer än 30 dagar. Tekniska verken kommer att upphandla tjänsten så att Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser (NFS 2004:15) kan innehållas.</p>
Naturmiljö - allmänt	Punkterna kommer att beaktas i MKBn.
Naturmiljö - strandskydd	<p>Områden som berörs av strandskydd kommer att redovisas på karta i MKBn, tillsammans med information om planerad vägsträckning och ev. alternativa vägsträckningar.</p> <p>En naturvärdesinventering utförs under sommar – höst 2022. Om denna visar att de planerade åtgärderna väsentligt kan antas förändra livsvillkoren för djur- eller växtarter inom strandskyddsområdet (MB 7 kap 15§ pkt 4) så kommer underlag för strandskyddsdispensansökan att ingå i tillståndsansökan, samt även motivering enligt 7 kap 18c§ MB. Alternativt görs en ansökan om upphävande av strandskydd i den aktuella delen, om det bedöms lämpligare.</p>
Naturmiljö - fåglar	Punkterna kommer att beaktas i MKBn. Pågående fågelinventeringar uppfyller länsstyrelsens önskemål. Samrådet har även omfattat ornitologiska föreningar.
Naturmiljö - fladdermöss	Punkterna kommer att beaktas i MKBn. Fladdermusinventeringen kommer att uppfylla länsstyrelsens önskemål. Det är dock för tidigt i processen för att definitivt avgöra om det är lämpligt att köra anläggningarna i BAT-mode, detta kommer att undersökas inom ramen för MKBn.
Friluftsliv	Punkten kommer att beaktas i MKBn.
Kulturmiljö	Punkterna kommer att beaktas i MKBn. Om den västra vägsträckningen blir aktuell så kommer tillstånd till ingrepp att sökas.
Vatten	<p>Punkterna kommer att beaktas i MKBn, däribland hur hydrologin ev. kan påverkas och om MKN för vattenförekomsterna Jörlandaån och Vallby å kan påverkas.</p> <p>Det är troligt att det kommer att krävas en anmälan om vattenverksamhet för byggande av en bro som möjliggör att korsa bäcken genom området. (enl Förordningen om vattenverksamheter, 19 § pkt 6). En sådan anmälan kommer då att skickas in till länsstyrelsen. Detsamma gäller för byggnationer i den sumpskog som ligger mellan verken.</p>

Landskapsbild	Punkterna kommer att beaktas i MKBn. Vi kommer dock inte att utreda vilka effekter man skulle få av nedsläckning av hinderbelysningen på verken nattetid, eftersom sådan nedsläckning inte är tillåtet.
Klimat	Punkterna kommer att beaktas i MKBn.
Risk	Punkten kommer att beaktas i MKBn
Kontroll	Punkten kommer att beaktas i MKBn
Ekonomisk säkerhet	Punkten kommer att beaktas i MKBn

3.1.2 Kungälvs kommun

Kungälvs kommun har som återkoppling från mötet skickat en utskrift från webgis över lokalt värdefullt naturområde, men också kommenterat att uppgifterna kring detta till viss del kan vara inaktuella då förutsättningarna har ändrats genom en skogsavverkning.

Kommunen anser också att den inventering av fågelbeståndet som görs ska innehålla trana och nattskärra samt att det vore bra att få ett fotomontage på hur vindkraftverken skulle synas från centrala Kode. Fotomontage och fågelinventeringar kommer att uppfylla kommunens önskemål.

Utskrift av e-post från Kungälvs kommun finns i MKB Bilaga 1.1

3.1.3 Stenungsunds kommun

Stenungsunds kommun lämnar följande ställningstagande angående viktiga punkter att beakta i MKBn:

- Fågel- och fladdermusinventeringar i området
- Boendemiljö
- Dokumentation som stödjer att ödehuset på Törresröd 1:9 inte är ett bostadshus.
- Verksamhetens påverkan på vattendrag/vattenförekomster och sumpmarker.

Fågel och fladdermusinventeringar kommer att utgöra en viktig del av underlaget till MKBn.

Det delvis raserade hus som finns inom fastigheten Kungälv Törresröd 1:9 är inte en bostad. Till ansökningshandlingarna kommer att bifogas utdrag ut fastighetsregistret, där det framgår att det inte finns några bostäder inom fastigheten.

Eventuell påverkan på hydrologi i området samt på naturvärden knutna till vattendrag kommer att ingå i MKBn. Se även kommentarer till Länsstyrelsens yttrande, i de punkter som avser Naturmiljö - strandskydd respektive Vatten

Yttranden från Stenungsunds kommun kan ses i sin helhet i **MKB Bilaga 1.1**.

3.2 Synpunkter från övriga myndigheter och berörda företag

Sammanställning över inkomna synpunkter och yttranden från övriga myndigheter, förutom kommuner och länsstyrelser, kan ses nedan i Tabell 4. Fullständiga yttranden kan ses i **MKB Bilaga 1.2**.

Tabell 4. Sammanställning över inkomna synpunkter och yttranden från övriga myndigheter

Myndighet	Remissvar	Synpunkter och yttranden
Försvarsmakten	2021-09-17	Svar på s k hinderremiss. Försvarsmakten har inget att erinra angående projektet.
	2022-08-29	Yttrande avseende samråd enligt 6 kap MB: Försvaret har inget att invända
Luftfartsverket	2021-01-12	Följande flygplatser är berörda: Sätenäs, Trollhättan/Vänersborg, Göteborg/Landvetter samt Göteborg/Säve. Med berörd avses att planerat byggnadsverk hamnar inom flygplatsens MSA-yta, och därmed omfattas av flyghinderanalysen. Flyghinderanalysen visar att anmärkningar finns vad gäller Landvetter och Säve. Uppsättaren av vindkraftverken uppmanas att kontakta alla berörda flygplatser för att få dess inställning till etableringen i egenskap av sakägare. LFV har som sakägare av CNS-utrustning inget att invända mot planerad etablering. Hindermarkering ska ske i enlighet med Transportstyrelsens föreskrifter, TSFS 2013:9
Myndigheten för samhällsberedskap	2020-06-08	MSB har inget att invända mot etablering av vindkraftverken i området.
Naturvårdsverket	-	Inget svar har inkommit
Post- och telestyrelsen	2020-04-23	Informerar om vilka tillståndshavare med radiolänkstråk som finns i närheten. Detta är: Kungälv Energi AB, Kungälv kommun, Telia Sverige AB, Ellevio AB, Telenor Sverige AB och 3G Infrastructure Services AB. I övrigt finns MSB (Myndigheten för samhällsberedskap), Telia, Hi3G Access och Net4Mobility som har länkstråk spridda över hela landet. Remissförfrågningar skickade till samtliga av dessa parter.
Skogsstyrelsen	2022-09-07	Informerar om att projektområdet inte berör ett formellt skyddat område samt att det inte finns några registrerade höga naturvärden. Dock kan det fortsatt finnas höga natur- och kulturvärden i området som ännu inte registrerats. Våtmarker, sumpskogar och vattendrag är särskilt känsliga vid anläggning av vägar. En naturvärdesinventering rekommenderas av Skogsstyrelsen. Skogsbruket anses inte heller beröras i betydande utsträckning. Skogsstyrelsen väljer att avstå från synpunkter gällande landskapsbild och sociala konsekvenser men påpekar att det vid anläggning av vägar och anläggningsytor är viktigt med stor hänsyn och anpassning till natur- och kulturmiljövärden i området.
Svenska kraftnät	2022-09-09	Svenska Kraftnät har inga anläggningar eller intressen som berörs av det aktuella området och har därmed inga synpunkter. Påpekar även att regionnätsägare bör kontaktas om regionnätsledning finns i närheten.
SGU	2022-08-25	SGU lämnar inga platsspecifika synpunkter, utan Informerar om SGUs allmänna riktlinjer.

Trafikverket	2022-04-13	<p>Ärendet berör väg E6 för vilken Trafikverket är väghållare och som är utpekad som riksintresse för kommunikationer. Väg E6 ingår i Funktionellt prioriterat vägnät (FPV)</p> <p>Sökande behöver i god tid före byggnationsstart av vindkraften kontakta Trafikverket för att göra lämplighetsbedömningar av vilka ombyggnationer som ev. krävs. För att kunna planera behöver Trafikverket få ta del av en transportplan två år i förväg innan planerad byggstart.</p> <p>Det är sökande som ansvarar för att ta hänsyn till fri höjd på vägnätet</p> <p>Flyghinderanalys bör göras för Landvetters samt Trollhättan – Vänersborgs flygplatser.</p> <p>Tillstånd krävs enligt 44 § väglagen (1971:948) för ledningar som är inom vägområdet och/eller korsar en statlig väg. Utöver tillståndet krävs ett avtal med Trafikverket för att få tillträde till vägområdet.</p> <p>Trafikverket vill upplysa om att det krävs transportdispens för att transportera laster som överskrider viss vikt, längd, bredd och/eller höjd på väg. Sökanden rekommenderas därför att i ett tidigt skede kontakta Trafikverket så att möjligheten att få och villkoren för dispens för planerade transporter utredas så tidigt som möjligt i processen.</p> <p>Trafikverket ser sammantaget fram emot fortsatt deltagande i ärendet och önskar få in en transportplan.</p>
--------------	------------	--

Sammanställning över synpunkter och yttranden från berörda företag kan ses i Tabell 5. Fullständiga yttranden kan ses i **MKB Bilaga 1.2**.

Tabell 5. Sammanställning över inkomna synpunkter och yttranden från företag.

Företag	Remissvar	Synpunkter och yttranden
Länkstråksinnehavare		
3GIS	2021-02-17	Inget att erinra
Ellevio	2021-02-24	Det är ca 2 km marginal mellan Ellevios radiolänkstråk och vindkraftverken. Önskar kontakt om det blir någon förändring avseende de planerade vindkraftverken, eftersom man räknar med att bygga en del nya radiolänkförbindelser de närmaste åren.
Hi3G Access	2021-02-05	Inget att erinra.
Kungälv Energi	2021-01-20	Meddelar att de inte längre är berörda
Net4Mobility	2021-01-22	Inget att erinra
Telenor	2021-01-22	Inga invändningar
TeliaSonera	2021-01-21	Inget att erinra. Radiolänkstråk eller mobilnät berörs ej.
Teracom	2020-04-20 2021-02-23	Inget att erinra
Närbelägna flygplatser		
Säve flygplats	2021-02-02 2021-02-03	De planerade vindkraftverken har en negativ påverkan på skyddsområdena för flygtrafiken till och från Säve flygplats. Flygplatsen rekommenderar därför att bygghöjden sänks. Om totalhöjden sänks till 304 m ö h påverkas inte längre skyddsområdena. Tv Vind meddelade Säve flygplats via E-post att totalhöjden sänks till 304 m ö h. Flygplatsen har då svarat att man inte har något att erinra mot vindkraftsetableringen.
Landvetters flygplats (Swedavia)	2022-01-28	Inget att erinra
Trollhättan – Vänersborgs flygplats	2022-02-16	Inget att erinra
Såtenäs	-	-

3.3 Synpunkter från fastighetsägare och allmänhet

3.3.1 Sammanställning av inkomna synpunkter

Synpunkter och yttranden från fastighetsägare och övriga intresserade inkom både muntligen på samråds-mötet och skriftligen. Sammanställning över inkomna synpunkter och yttranden kan ses i Tabell 6. Inkommet material bestod dels av samrådsyttranden, dels av listor med namnunderskrifter mot projektet. Det inkom ett 40-tal samrådsyttranden, varav ca hälften var snarlika varandra utifrån en färdig textmall. Vissa personer lämnade gemensamma yttranden från flera personer. Namnsamlingarna omfattar dels en lista med 88 inskannade underskrifter mot vindkraftsprojektet, dels en utskrift av underskrifter insamlade via Facebook, som omfattande 57 personer.

Fullständiga samrådsyttranden från denna del av samrådet finns i **Bilaga 1.3**

Tabell 6. Sammanställning över inkomna synpunkter och yttranden från fastighetsägare och allmänhet

Inkommen handling	Relation till vindparken	Synpunkter och yttranden
E-post 2022-04-07	Håberg Jörlanda	Positiv till projektet
E-post 2022-04-03	Anges inte	Allmänna synpunkter, generellt för vindkraft, om risk för bullerstörningar, påverkan på landskapsbilden, påverkan på fastighetspriser, påverkan på elpris och uppkomst av avfall samt lämpligheten i att över huvud taget bygga vindkraftverk på land.
E-post 2022-06-22	Rämma 1:26	Oro för påverkan på hälsan (buller, infravågor) samt påverkan på fastighetspriser. Anser att det finns risk för spridning av plast. Anser att bostadshus ligger för nära för att lokaliseringen ska kunna anses lämplig. Vill att alternativa lokaliseringar utreds.
E-post 2022-04-12	Ulvesund 160, Ytterby	Synpunkter kring samrådsförfarandet. Tv Vind besvarade frågorna om hur samrådet gått till i E-post den 13 april 2022 Anser att den föreslagna placeringen av vindkraftverken är olämplig då den kraftigt påverkar vyn. Det fotomontage från Jordal som visades vid samrådsmötet är inte rättvisande. Ett fotomontage bör även göras från Jordal 1:12, eftersom det därifrån finns risk för större negativ påverkan på landskapsbilden. Området där Jordal ligger är riksintresse för naturvård och friluftsliv, och utgör därmed en olämplig placering.
E-post 2022-04-12	Jordal 1:12	Anser att det finns risk för att hinderbelysningen blir störande. Bör skärmas. Anser att det finns risk för att risk att bullerutredning inte tar hänsyn till topografin nere i dalen, som kan göra att ljud förstärks. Anser att den finns risk för störning av radiosignaler. I dalen är det redan dålig täckning för TV och mobiltelefoni.
E-post 2022-04-08	Rämma 1:8 samt Rämma 1:11	Anser att lokaliseringen är olämplig, uppger att den ligger utanför kommunens vindkraftsplan. Synpunkter kring buller. Bullerutredning bör göras av ljudet från motorvägen sammanvägt med ljuden från vindkraftverken. Önskar fotomontage från fastigheterna Rämma 1:8 samt Rämma 1:11. Önskar att TvVind tar fram en sammanvägd konsekvensanalys (positiva och negativa effekter). Anser i allmänhet att små vindkraftsparker är olämpliga ur hushållningssynpunkt och att större är bättre.

E-post 2022-04-06	Boende på Briljantvägen, Kode	Allmän synpunkt kring att vindkraft inte bör byggas någonstans.
Brev 2022-03-25	Boende på Safirvägen, Kode	Anser att det är bra med en ny väg som tillgängliggör området. Uppger att E6:an är den dominerande bullerkällan i området, vilket bör framgå av bullerutredningen i MKBn. Anser att placeringen är bra och man bör överväga att bygga fler än två verk.
E-post 2022-04-10	Solberga-Häljeröd	Motsätter sig projektet. Allmänna synpunkter kring ljud och skuggor, som befaras bli störande, för boende, hästar och vilda djur i området.
E-post 2022-04-06	Anges inte	Vill inte ha vindkraftverk i Kode. Vill inte ha vindkraftverk i sin närmiljö.
E-post 2022-04-10	Häljeröd 510	Allmänna synpunkter kring ljud och skuggor, som befaras bli störande, för boende, hästar och vilda djur i området. Anser att det finns risk för påverkan på fastighetsutveckling. Uppger att andra vindkraftverk i området ofta står still. Önskar fotomontage från sin fastighet, (TvVind har levererat detta under samrådsperioden). Önskar även mer info kring riskområde för iskast (TvVind har levererat detta under samrådsperioden). Har också frågor kring fladdermusinventering och BAT-mode, som besvarades under samrådsperioden.
E-post 2022-03-25 2022-03-30 2022-04-11	Inlag 104	Anser att eftersom området är bullerstört från E6 är ytterligare bullerstörningar inte acceptabelt. Befarar skuggpåverkan på solceller samt påverkan på fastighetspriser. Anger att skogen har stort biologiskt värde och används frekvent för rekreation, vilket även det gör lokaliseringen olämplig. Håvattnet är en badsjö. Anser sammanfattningsvis att lokaliseringen är olämplig.
E-post 2022-03-24	Anges inte	Önskar karta över fastigheter vilkas boende/ägare fått samrådsutskicket (levererades av TvVind under samrådstiden) Synpunkter kring buller (infraljud) och påverkan på fastighetsvärden Hänvisningar till subsidiaritetsprincipen, proportionalitetsprincipen, äganderätten artikel 17, EU-stadgan artikel 7 samt Århuskonventionen.
E-post via privatperson 2022-04-11 2022-04-12	23 privatpersoner har skickat samma skrivelse	Planerar att kontakta Handelskammaren för värdering av fastigheter inom tre km från verken. Fråga kring fondering av medel för skadeersättning Anser att: "Tekniska Verken AB och vindkraftaktörerna har nu som uppgift att besvara hur proportionalitetsprincipen skall kunna förvaltas genom projektet." Motsätter sig sammanfattningsvis vindkraft i området.
E-post via privatperson 2022-04-11	88 privatpersoners underskrifter i "Upprop MOT vindkraftprojektet i Rämmaområdet"	Samma synpunkter som ovan.

E-post från privatperson 2022-04-12	57 digitala namnunderskrifter från namnsamling via Facebook (skrivunder.com)	Namninsamling med namnet "Nej till Vindkraft i Rämman!" skapad i skrivunder.com och länkad via Facebook. Namnsamlingen innehåller digitala underskrifter från 57 personer, varav ett antal anonyma.
		Synpunkter kring påverkan på naturvärden. Information om att det finns rödlistade fågelarter i området, var det finns naturreservat och Natura 2000-områden samt att fiskgjuse enligt uppgift häckar i Svartedalen.
		Synpunkter kring risk för skuggning, buller och "andra störningar" Lokaliseringen anses olämplig med hänvisning till kommunernas vindbruksplaner.
E-post 2022-04-12	Rannekärr 1:3 och 2:3	Synpunkter kring hur samrådet genomförts: -vindbruksplanerna redovisades inte korrekt -fastighetsägare som kom till mötet i Jörlandagården fick inte på ett tillfredsställande sätt information om planerna. -undertecknad har inte fått utskickat informationsbrev våren 2021 -information om fiskgjuse saknades på samrådsmötet -På informationstavlan om påverkan på fastighetsvärden bör listan över forskningsstudier vara sorterad på ett annat sätt. -Samrådet ingav inte förtroende.
		Motsätter sig sammanfattningsvis vindkraft i Rämman
E-post 2022-04-09	Inlag 102, 103 och 105,	Synpunkter kring skuggbildning samt påverkan på landskapsbilden Synpunkter kring buller (infraljud) samt risk för störning från hinderbelysning.
E-post 2022-04-11	Anges inte	Anser att Linköping vore en lämpligare placering än Bohuslän för vindkraftverken

De inkomna synpunkterna berörde sammanfattningsvis samrådsförfarandet, risk för störning av olika typer (buller, ljus m m), synbarhet och lokalisering, oro för iskast, påverkan på djurliv, fastighetspriser och radiosignaler samt allmänna synpunkter om vindkrafts lämplighet som energikälla och ur hushållnings-synpunkt. Tv Vind tar med sig alla inkomna synpunkter i arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen. Nedan kommenteras även några av synpunkterna direkt.

3.3.2 Samrådsförfarandet

En person ansåg att ett flertal berörda fastighetsägare inte fått information om projektet. Hen undrade därför vilka fastigheter har fått information, när och på vilket sätt samt vad informationen innehöll. Tv Vind svarade att informationsbrev skickats ut under våren 2021 till samtliga närboende och fastighetsägare öster om E6:an inom 3 kilometer från vindkraftverkens positioner. I brevet fanns kort information om vindkraftsprojektet och även en karta över området.

Flera yttranden/underskrifter inkom under samrådet med innebörd att man motsätter sig eller "röstar nej till" vindkraftsparken. Samråd är en process för att hämta in synpunkter för det fortsatta arbetet och framtagandet av en miljökonsekvensbeskrivning. Ett samråd är inte en omröstning.

3.3.3 Lokalisering, hushållning och andra hänsynsregler

Val av lokalisering utgör alltid en viktig del av en MKB. Vid valet av lokalisering ska många olika intressen vägas samman och dessa avvägningar ska redovisas i en MKB. MKBn ska också redovisa hur de övriga hänsynsreglerna i miljöbalken uppfylls, däribland hushållningsprincipen, försiktighetsprincipen och

skälighetsregeln i miljöbalkens 2 kapitel. Här ingår även frågan om uppkomst av avfall ur ett livscykelperspektiv.

Avstånd till bostäder är en mycket viktig del vid val av lokalisering. Avståndet till bostäder utgör t ex ett av underlagen när kommuner tar fram vindbruksplaner, och används för att inledningsvis filtrera bort områden som inte är lämpliga för vidare utredningar.

Flera personer har lyft hur området vid Rämna beskrivs i kommunernas vindbruksplaner, och ifrågasätter om vindbruksplanerna ger stöd för att lokaliseringen vid Rämna kan vara lämplig. I Kungälv kommun vindkraftsplan ligger projektområdet för Rämna inom ett område som är utpekade som lämpligt områden för vindkraft. I Stenungsunds kommun ligger verket ca 100 m utanför vindkraftområdet eftersom man i planen betraktat ett ödehus i Kungälv kommun som bostad. Det är nu klarlagt att huset inte är en bostad och inte heller kommer att användas som det, se avsnitt 2.1. För båda kommunerna gäller att området angetts som reservområde för framtida markanvändning som vindbruksområde, eftersom Totalförsvaret har intressen i området. Hur samrådet med Försvarmakten har gått till beskrivs i avsnitt 2.2 och 3.2. Som framgår av dessa avsitt har Försvarmakten inte längre något att invända mot att området används som vindbruksområde.

3.3.4 Ljud

Många av de inkomna samrådssynpunkterna berör risk för störning i form av buller. Bullerutredningar kommer att utgöra en viktig del av miljökonsekvensbeskrivningen. Det har under samrådet framkommit oro för att topografin i Jörlandaåns dalgång är sådan att bullerutredningar riskerar att underskatta ljudets spridning. TvVind kommer därför att använda sig av en modell som är särskilt anpassad till dessa förutsättningar (Nord2000).

Resultatet av bullerutredningarna utgör ett viktigt underlag för miljöprövningsdelegationens bedömning av om lokaliseringen är lämplig. Det är praxis att prövningsmyndigheten föreskriver villkor för vilka bullernivåer som ska innehållas i olika punkter.

3.3.5 Hinderljus

Utifrån krav från Transportstyrelsen (TSFS 2016:95) så ska vindkraftverk som utgör vindparkens yttre gräns förses med ett vitt högintensivt blinkande ljus. I dagsläget finns det tyvärr ingen möjlighet att justera hinderljusen så att de stör de närboende mindre och samtidigt innehålla kraven från Transportstyrelsen. Om kraven skulle ändras så kommer TvVind att ändra belysningen. Vi kommer dock inte att redan i dag utreda hur det skulle komma att se ut med justerade hinderljus.

3.3.6 Synbarhet och skuggor

Flera synpunkter har inkommit om synbarhet och påverkan på landskapsbilden. Analys av synbarhet och fotomontage utgör viktiga delar av MKBn. MKBn kommer att innehålla fotomontage bl a från de platser som det framkommit önskemål om i samrådet.

Skuggberäkningar kommer att ingå i MKBn. Det är praxis att prövningsmyndigheten föreskriver villkor för skuggning (antal tillåtna timmar)

3.3.7 Radiosignaler

Störning av radiosignaler kan vara en fråga vid etablering av vindkraftverk. Därför har samtliga tillståndshavare med radiolänkstråk kontaktats inom ramen för samrådet. Ingen av de kontaktade tillståndshavarna har angett att deras signaler kan komma att påverkas av vindkraftverken.

3.3.8 Fråga kring fondering av medel

I tillstånd för vindkraftverk brukar vanligtvis ingå villkor om att tillståndet får tas i anspråk först sedan en ekonomisk säkerhet har ställts och godkänts av Länsstyrelsen. Säkerheten ska då täcka kostnaderna för efterbehandling och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Säkerhetens storlek bestäms av tillståndsmyndigheten.

3.3.9 Påverkan på fastighetsvärden

Sökandens uppgift vid en miljöprövning är att i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) beskriva påverkan på miljön och på människors hälsa av den verksamhet man vill bedriva. Prövningsmyndighetens uppgift (i det här fallet Länsstyrelsen) är att begära de kompletteringar man tycker behövs i utredningarna och att besluta om verksamheten kan få tillstånd eller inte. Då bedömer länsstyrelsen bl a om lokaliseringen är lämplig och vilka villkor som ska gälla för att skydda människors hälsa och miljön. Däremot är inte miljöprövningen i grunden någon ekonomisk prövning, och vi ser inte att MKBn kommer att innehålla utredningar om hur fastighetspriser skulle kunna påverkas. Det man i stället gör är att beskriva den faktiska påverkan från vindkraftverken i olika punkter, t ex buller och synbarhet, och utifrån det är det prövningsmyndighetens uppgift att sätta villkor så att inte påverkan vid olika fastigheter blir för stor.

3.4 Synpunkter från föreningar och organisationer

Samrådsförfrågan skickades ut till totalt 17 föreningar och organisationer. Inga samrådsyttranden inkom från föreningarna.